

Az OTDK előadásunk során azt kerestük, hogy van-e kapcsolódási pont az egyes népek zenéi között, attól függetlenül, hogy nincs kulturális kapcsolat a két nép között (nem éltek együtt, egymás mellett). Ehhez a kísérlethez különböző kultúrák népzenejét ültettünk le egy közös asztalhoz. Az egyik „világ” a magyar népzene, a másik univerzum az amerikai folk zene (továbbiakban csak folkzene, kizárólag az amerikai folkra hivatkozva, de nem kiközösítve más népeket abból, hogy az ő zenéjük is folk).

Folkzenéről, annak terjedéséről és az akusztikus gitárról:

Ugyan Thomas Edison már 1877-ben feltalálta a fonográfot, ami viaszhengerre tudott hangot rögzíteni, de ez a felvételi mód nem volt alkalmas arra, hogy a halkabb akusztikus hangszereket rögzítsék (pengetős, vonós hangszerek). Nem véletlen, hogy a korai felvételek nagy, főleg fúvósokból álló zenekarok hangját örökítik meg. A '30-as évektől az elektroncsöves erősítők és a kondenzátormikrofonok (western electric szabadalom) megjelenésével beköszöntött a hangfelvételek következő korszaka, az elektromos korszak. Ekkor már lehetséges volt erősíteni(hangosítani) a halkabb jeleket. Ezeken a korai hangfelvételeken főként farmereknek és a munkásosztály más képviselőinek a zenei megnyilvánulásait hallhatjuk. Az előadók többsége nem főállású zenész, művész, emiatt hétköznapi témákkal, élethelyzetekkel és sorsokkal találkozhatunk, zenéjüket hallgatva.

A Newporti Jazz Fesztivál mintájára a szervezők az 1959-es évben megrendezik az első Newporti Folk Fesztivált, ahol a nagyközönség is találkozhatott a folk előadókkal, akik már nem csak a különféle hétköznapi élethelyzeteket, hanem az őket érintő társadalmi problémákat éneklik meg. Nem véletlen, hogy a '60-as évekre a fesztivál fő helyszínévé vált az egyenjogúsági, és egyéb politikai véleményvállalásoknak is.

Az általunk előadott zenei interpretációban a folkzenét az akusztikus gitár, illetve az akusztikus gitár hagyományosabb használata képviseli. Erről a hangszerről, itt Magyarországon meglepően kevés az ismeretanyag, hiszen a hazai hivatalos zeneoktatásból ez a hangszer teljes mértékben kimaradt. Az alapfokú művészetoktatási intézmények, művészeti technikumok, zenei felsőoktatású intézményekben nem oktatják, csak a gitár klasszikus-, jazz- illetve könnyűzenei (jellemzően elektromos) felhasználását.

Az akusztikus gitár története röviden úgy foglalható össze, hogy ez az a hangszer, ami a romantika korában használt gitárból az amerikai kontinensen kifejlődött gitár.

Az 1833-ban megalapított Martin és az 1902-es Gibson voltak azok a gyártók, akik Amerika szerte elterjesztették a hangszer. Az ő gyártmányaik topológiában is eltérnek, emiatt más és más a hangkarakterük is. A feldolgozásunkban egy Martin topológiájú hangszer hallható, abból is egy D-18-as típus. A D-18-as modell 1916-os fejlesztés, aminek az elnevezésben a D a Dreadnought formára utal (amit egy korabeli hadihajótípusról neveztek el), a 18-as számból az 1 a mahagóni hátra, és oldalakra utal a 8-as a fenyő fedőlapra. Ez felépítésű hangszer mind a mai napig etalon a gitárépítésben, a legtöbb gyártónak van hasonló megjelenésű hangszere. Azért fontos egy hangszer felépítéséről beszélni, mert valójában ez fogja meghatározni azt, hogy jellemző módon hogyan használják azt. Ehhez a hangszerhez köthető a Merle Travis nevéhez fűződő Travis picking vagy a flatpicking pengetési technika, amik alapjaiban határozták meg a folkzene lüktetését, akkordmeneteit, amilyen megszólaltatások az általunk előadott feldolgozásban is visszaköszönnek.

A magyar népzenei vonatkozásról, hangszerelésről, balladai elemekről:

Az ír bouzuki sem feltétlen autentikus magyar népi hangszer. Ugyan rokona az oktávmandolinnak, húrozása, hangolása azonban lehetővé teszi a magyar zenei ősnyelvhez igazodó játékmódot, így feltételezhető az is, hogy alkalomadtán lehetett volna autentikus hangszer. Éri Péter, a Muzsikás Együttes néhai tagja Andy Irvine ír zenésztől kapott egy oktávmandolint, mely az „Ősz az idő” című lemez ikonikus hangszerévé vált. Egy bourdon-szerű hangszer magyaros játékmódjával a magyar népzene egy új, élő és kortárs hangzása kezdett kibontakozni, mely később is kísérte a Muzsikás Együttest, formálva ezzel a kortárs magyar népzene is. Éri „Pityu” citeraszerű játéka teljesen illeszkedett a magyar fülnek megszokott játékhoz, a hangszer hangzásának sajátossága pedig egy új szintet hozott, mely szint az észak-amerikai balladajáték őriz, s mit ad a szerencse, a balladák tematikájában sem mutatkozott eltérés, így az általunk feltételezett szöveg létezése nem kizárható, sőt...Az észak-amerikai blues és a magyar (betyár)balladakincs kapcsolódásait felfedezvén, a közös produkció kialakult, s mindketten, hozott zenei anyanyelvünkből beletéve a magunkét megszületett a füzér.

A magyar betyárballadák tipikus fordulatait nem nélkülözi a mi produkciónk sem. A rabosítás, az attól való félelem, a szabadság megőrzésének vágya, a zsandárokhoz fűződő viszony, a szilaj csikó, mint a betyár szabadságának egyik utolsó záloga mind megtalálhatók a

versszakok szövegében. A betyár szívének kedves leányoktól való búcsú, egyfajta létbizonytalanság is visszaköszön. Az első részben egy ereszkedő dallam hallható, míg a másodikban egy kupolás, azonban ezen szempont mentén nem nevezhető az utóbbi új stílusúnak. A második dallam változataiban sok helyütt maradt életben. A Felső-Tiszavidéken, Miskolc környékén, a Dél-Alföldön is, egészen a Kiskunságtól Bács-Bodrog vármegyéig megmaradtak ezek a dallamok, de Palócföldről, Visk környékéről is gyűjtötték Pél István tereskei pásztozembertől is. Bár az Észak-Mátrában, Palócföldön, sőt az Alföld különböző részein név szerint maradtak fent betyárnevek: Vidróczki, Jáger Jóska, Bogár Imre, ezekben a balladákban név nélkül szerepelnek, egyfajta általános, nem személyspecifikus konnotációban. A betyárballadák jelen esetben tipizálók, általánosak, nem egy konkrét személyen keresztül mesélnek a hallgatóság számára.

Produkción egy másik, személyes vetülete pedig a „Pityuhoz” és Csoóri Sándorhoz fűződő viszonyunk. Valamennyiünknek szakmai példaképek voltak ezek a muzsikusok, munkásságukkal, alkotásaikkal, attitűdjükkel egy világos utat mutattak, s kijelölték a követendő példát. Éri Péter halála kapcsán fogalmazódott meg bennünk az a gondolat, hogy méltó emléket állítsunk emberi és szakmai kiválóságának, így jelen produkciónkat ennek a példás életútnak és iránymutatásnak tiszteletére szeretnénk kiállítani.